

ژوئرنل علمی باستان‌شناسی ایران

PAZHOSHESH-HA-YE BASTANSHENASI IRAN
P. ISSN: 2345-5725 & E. ISSN: 2345-5500
Homepage: <https://nbsh.basu.ac.ir/>
Vol. 13, No. 39, Winter 2024

The Identification and Typology of Traditional Doors of the Historical City of Masouleh

Saeid Hasanpour Loumer¹, Ahad Nejad Ebrahimi²,
Hassan Sattari Sarbangholi³, Ali Vandshoari⁴

<https://dx.doi.org/10.22084/NB.2023.26287.2486>

Received: 2022/05/16; Accepted: 2022/11/01

Type of Article: Research

Pp: 297-326

Abstract

Considering the rich history of Iran in the field of art and architecture, delightful doors with unique characteristics are found, each of which is derived from cultural, religious, and social interactions. Typology, recognition, and reproduction of antecedent motifs and designs in traditional doors could revive cultural identity in contemporary cities. Doors and windows are influential factors in shaping buildings in Iranian architecture. Having a thousand-year-old history with the presence of skilled blacksmiths and carpenters, Masouleh has treasured beautiful gates being formed in various buildings at different parts of the town. The purpose of the research is to determine the typology and knowledge of the types of traditional doors in the historical town of Masouleh. The research method is field and library studies. At first, 32 ancient doors in Masouleh were selected for field studies. In the next step, library and interview methods were used to identify the components and designs of the doors. The research results show that the doors in Masouleh are of three types: building, religious, residential and commercial. The doors of the religious buildings are classified into three levels: woodcarving, Girih, tiles, and geometric motifs. The most important factors shaping the decorations of religious doors is the praise of God, which is presented in the form of Islamic, animal, and calligraphy motifs. The doors of the residential buildings are classified into three levels: plain with no design, the ones with geometric design, and Girih tiles. Residential doors are formed based on a combination of the beautiful art of metalwork and woodwork, respect for the needs of the users, and the religious beliefs of the people of Masouleh. The doors of commercial buildings in Masouleh are in the form of collapsible and Girih tile designs. The flexible structure of the collapsible doors of commercial buildings allows for maximum coverage of the openings and visibility of handicrafts. The results indicate that the neighborhoods of Masjed-Bar, Khaneh-Bar, and Keshe-sar have the most classic traditional doors.

Keywords: Masouleh, Traditional Doors, Iranian-Islamic Arts, Typology.

1. PhD in Architecture, Department of Architecture and Urban Planning, Faculty of Architecture and Urban Planning, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran
2. Professor, Department of Architecture and Urban Planning, Faculty of Architecture and Urban Planning, Tabriz University of Islamic Arts, Iran

3. Associate Professor, Department of Architecture and Urban Planning, Faculty of Architecture and Urban Planning, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran
(Corresponding Author)

Email: sattari@iaut.ac.ir

4. Associate Professor, Department of Carpet, Faculty of Tabriz Carpet, University of Islamic Arts, Iran

Citations: Hasanpour Loumer, S.; Nejad Ebrahimi, A.; Sattari Sarbangholi, H. & Vandshoari, A., (2024). "The Identification and Typology of Traditional Doors of the Historical City of Masouleh". *Pazhohesh-ha-ye Bastan Shenasi Iran*, 13(39): 297-326. doi: [10.22084/NB.2023.26287.2486](https://doi.org/10.22084/NB.2023.26287.2486)

Homepage of this Article: https://nbsh.basu.ac.ir/article_5155.html?lang=en

PAZHOSHESH-HA-YE BASTANSHENASI IRAN
Archaeological Researches of Iran
Journal of Department of Archaeology, Faculty of Art and Architecture, Bu-Ali Sina University, Hamadan, Iran.

Publisher: Bu-Ali Sina University. All rights reserved.

© Copyright©2022, The Authors. This open-access article is published under the terms of the **Creative Commons**.

Introduction

Doors and windows are influential factors in shaping buildings in Iranian architecture. In the structure of the doors of traditional Iranian buildings, the visual and emotional connection between the exterior and interior of the buildings is well observed in terms of cultural characteristics. Based on the environmental and climatic conditions of each geographical region of Iran, the created spaces have doors with numerous sizes, shapes, and variations from a functional perspective, based on which they have various names. Entrances play an essential role in separating buildings from public space. In Iranian architecture, doors are a symbol of entering into two different worlds; therefore, doors have semantic and physical sanctity in the beliefs of the Iranian people. Doors are manifestations of the religious beliefs of their inhabitants. With a thousand-year-old history and the presence of skilled blacksmiths and carpenters, Masouleh has treasured beautiful gates that were made in various buildings in different parts of the city. Unfortunately, due to the rapid pace of change at all levels of society and the existence of natural disasters and human disasters, it is feared that the traditional arts of Masouleh, which have been formed in this historic city for centuries, will become endangered in the not-too-distant future. In fact, conducting such research can play an important role in the preservation and introduction of works of art in Masouleh. The aim of the research is to find several types of traditional doors based on the frequency, function of buildings, differences and similarities of the decorative and functional structures of Masouleh doors. Achieving these goals is a step towards recognizing and properly protecting the monuments of the historic city of Masouleh. Accordingly, the research questions are as follows: Are the traditional doors of Masouleh classified into several categories? What are the effective factors in forming the designs and decorations of traditional Masouleh doors? How is the redundancy of traditional Masouleh doors among neighborhoods? What are the differences and similarities between the doors based on physical, functional and decorative terms? Research method: In the first section of the research, 564 existing buildings in Masouleh have been initially evaluated based on field studies, which include 445 residential buildings, 104 commercial buildings and 15 religious' buildings. In the next step, information and pictures of 32 ancient doors of Masouleh, which were more decorated and older than other doors, have been prepared. In the last step, the components of the doors, the function of the door components, and the types of doors are interpreted and presented based on descriptive-

analytical studies, depending on the use and the reason for the emergence of various types of traditional doors.

Identified Traces

The doors of the historic city of Masouleh are derived from the social, religious, and cultural concepts of the people who have lived there for centuries. Findings show that the materials of the wooden frames and slats of traditional doors in Masouleh are from ebony, oak, walnut, beech, and maple trees. Also, metal fasteners for Masouleh doors such as studs (shamseh, Mallow and simple metal studs), knockers (simple, Poolaki knockers, separate and continuous-stud Poolaki knockers), metal handles made by local blacksmiths and other central provinces such as Yazd and Isfahan. Specifications for the physical dimensions of Masouleh doors include religious buildings = 1.50 cm wide and 2.50 cm high, residential buildings = 2.50 cm wide and 200 cm high, and commercial buildings = 400 cm wide and 200 cm high. The results also show that the old neighborhoods of Masouleh such as Masjed-bar, Khaneh-bar, Asad Mahalleh and Keshe-sar have the oldest traditional doors. Most of the nose designs are in the form of simple designs, leaf designs, and copper stud Mallow designs. The results show that the Masouleh's doors do not often have studs and the design of the existing studs is also filled with copper studs with Mallow designs and Shamseh designs of 14, 12, 11, and 10 points. The point that should be mentioned is the attention of the people of Masouleh to the religious teachings and beliefs that have led to the emergence and installation of knockers for men and women on residential doors. The results show that the frequency of female knockers is higher than that of men. In general, the design of the hinges of Masouleh buildings is in the form of doors with a square rectangular design, with no design, crescent designs, Girih tiles, woodcarving, rhombus rectangular design, arrow design, arched design and collapsible doors.

Conclusion

Masouleh doors are classified into three levels: religious, residential, and commercial. Religious buildings, due to their function as a place of worship for Muslims, have led to the formation of the doors of mosques with Islamic motifs and calligraphy for the praise of God and the deceased. The exterior doors of religious buildings often have woodcarvings and geometric patterns, and the middle and inner doors of the mosques in Masouleh are designed with Girih tiles. The results also show that traditional doors of

residential buildings have three types of doors, including plain with no design, doors with geometric designs, and Girih tiles. Traditional doors of residential buildings have minimal designs on wooden slats, but they have beautiful metal decorations such as studs, knockers for men and women, internal and external locks and fasteners, Poolaki underknockers, and handles with plant and animal designs. The traditional doors of Masouleh's commercial buildings are designed to meet the needs of users in collapsible and Girih tile forms. Collapsible doors have been used in most of the Masouleh commercial buildings due to their wide openings, ease of closing, light weight, and high security due to the lack of holes on the hinges. The doors of Masouleh's commercial buildings do not include wooden and metal ornaments.

Acknowledgment

In the end, we feel that: it's necessary to thank to the referees and chief clerk of the journal Mr. Dr. Mohammad Ebrahim Zarei for publishing the article.

Observation Contribution

The authors declare that considering that the article is derived from the doctoral thesis of the first author entitled "Typology of architectural motifs and decorations of the historical city of Masuleh" which was carried out at the University of Architecture and Art of the Islamic Azad University of Tabriz, all the authors of the article have an equal share in this article.

Conflict of Interest

The Authors, while observing publication ethics, declare the absence of conflict of interest and lack of financial support from any government or non-government center.

پژوهش‌های باستان‌شناسی ایران

فصلنامه علمی پژوهش‌های باستان‌شناسی ایران
P. ISSN: 2345-5225 & E. ISSN: 2345-5500
نشانی پانگام نشریه: <https://nbsh.basu.ac.ir>
شماره ۳۹، دوره سیزدهم، زمستان ۱۴۰۲

گونه‌شناسی درب‌های سنتی شهر تاریخی ماسوله

سعید حسن پورلمر^۱، احد نژاد ابراهیمی^{II}، حسن ستاری ساربانقلی^{III}،
علی وندشعاری^{IV}

شناسه دیجیتال (DOI): <https://dx.doi.org/10.22084/NB.2023.26287.2486>

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۲/۲۶، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۸/۱۰

نوع مقاله: پژوهشی

صص: ۳۲۶-۲۹۷

چکیده

کشور ایران به جهت دارا بودن پیشینه تاریخی غنی در عرصه هنر و معماری، دارای درب‌های متنوع و زیبایی است که بر مبنای نیازهای کاربران و آرایه‌های آن نیز براساس مفاهیم فرهنگی، مذهبی و تعاملات اجتماعی شکل گرفته‌اند. ورودی‌ها، نقشی اساسی در تفکیک ابنیه با فضای عمومی دارند. قدمت هزارساله ماسوله و حضور آهنگران و نجاران چیره‌دست آن موجب شکل‌گیری درب‌های زیبا در ابنیه مختلف آن گردد. هدف پژوهش، گونه‌شناسی و شناخت انواع درب‌های سنتی شهر تاریخی ماسوله است. در این پژوهش ۳۲ درب قدیمی ماسوله بر مبنای مطالعات، توصیفی-تاریخی و تطبیقی مورد بررسی قرار گرفته است. پرسش‌ها و فرضیه‌های پژوهش بدین شرح است: درب‌های سنتی ماسوله در چندین سطح دسته‌بندی می‌گردند؟ عوامل مؤثر در شکل‌گیری نقوش و تزئینات درب‌های سنتی ماسوله کدام‌اند؟ میزان فراوانی درب‌های سنتی به تفکیک محلات، تفاوت‌ها و شباهت‌های درب‌ها از منظر کالبدی، کاربری و تزئیناتی در ماسوله چگونه است؟ فرضیه‌های پژوهش عبارتند از: به نظر می‌رسد درب‌های ماسوله در سطوح درب‌های ابنیه - مذهبی، مسکونی و تجاری - دسته‌بندی می‌گردند و مفاهیم دینی و مذهبی موجب شکل‌گیری آرایه‌های درب‌های ابنیه مذهبی مؤثر بوده‌اند و پاسخ‌گویی مناسب به نیازهای اقلیمی، امنیت، کارکردی و احترام به اعتقادات دینی و فرهنگی موجب شکل‌گیری آرایه‌های درب‌های ابنیه مسکونی و تجاری ماسوله گردیده‌اند؛ هم‌چنین محلات قدیمی ماسوله دارای بیشترین درب‌های سنتی می‌باشند. نتایج پژوهش نشان دهنده آن است: مفاهیم دینی در درب‌های ابنیه مذهبی در غالب نقوش: اسلیمی، جانوری، خطاطی به صورت‌های درب‌های، منبت‌کاری، گره‌چینی و نقوش هندسی متجلی گردیده‌اند. درب‌های مسکونی بر مبنای احترام به نیازهای کاربران، اعتقادات دینی، مذهبی مردمان ماسوله شکل گرفته‌اند. درب‌های ابنیه مسکونی در سه سطح: درب‌های فاقد طرح، طرح‌های هندسی و گره‌چینی دسته‌بندی می‌گردند. درب‌های ابنیه تجاری ماسوله به صورت‌های جمع‌شونده و گره‌چینی هستند. نیاز به ساختارهای منعطف، بازشوهای بزرگ از مهم‌ترین عوامل شکل‌گیری بازشوهای ابنیه تجاری ماسوله است. نتایج نشان دهنده آن است: محلات تاریخی مسجدبر، خانه‌بر و کشه‌سر دارای بیشترین درب‌های سنتی در ماسوله می‌باشند.

کلیدواژگان: ماسوله، درب‌های سنتی، هنرهای ایرانی-اسلامی، گونه‌شناسی.

- I. دکتر معماری، گروه معماری و شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران
- II. استاد گروه معماری و شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر اسلامی، تبریز، ایران
- III. دانشیار گروه معماری و شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران (نویسنده مسئول).
Email: sattari@iaut.ac.ir
- IV. دانشیار گروه فرش، دانشکده فرش، دانشگاه هنر اسلامی تبریز، تبریز، ایران

ارجاع به مقاله: حسن پورلمر، سعید؛ نژاد ابراهیمی، احد؛ ستاری ساربانقلی، حسن؛ و وندشعاری، علی، (۱۴۰۲). «گونه‌شناسی درب‌های سنتی شهر تاریخی ماسوله». پژوهش‌های باستان‌شناسی ایران، ۱۳(۳۹): ۲۹۷-۳۲۶. doi: 10.22084/nb.2023.26287.2486

صفحه اصلی مقاله در سامانه نشریه:

https://nbsh.basu.ac.ir/article_5155.html?lang=fa

فصلنامه علمی گروه باستان‌شناسی دانشکده هنر و معماری، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران.

© حق نشر متعلق به نویسنده(گان) است و نویسنده تحت مجوز Creative Commons Attribution License به مجله اجازه می‌دهد مقاله چاپ شده را در سامانه به اشتراک بگذارد، منوط بر این‌که حقوق مؤلف اثر حفظ و به انتشار اولیه مقاله در این مجله اشاره شود.

مقدمه

ورودی‌ها در معماری ایرانی، نمادی از ارتباط میان جهان بیرون (فضاهای عمومی) و جهان داخل (فضاهای خصوصی) هستند؛ به این سبب، ورودی‌ها و درب‌های آن دارای قداستی خاصی در میان مردم ایران برخوردار هستند. ساختار کالبدی و آرایه‌های درب‌های سنتی ایران براساس شرایط: محیطی، اقلیمی، فرهنگی، اعتقادات دینی و فرهنگی، کاربری ابنیه، دارای ابعاد و اندازه و آرایه‌های گوناگونی دارند. قدمت هزارساله شهر تاریخی ماسوله، حضور آهنگران و نجاران چیره‌دست در طی قرون متعدد در این شهر، موجب شده است تا درب‌های بسیار زیبایی در آن ساخته شوند؛ متأسفانه در دوران معاصر به دلیل سرعت بالای تغییرات در تمامی سطوح جامعه، وجود بلایایی طبیعی و غیرطبیعی بیم آن می‌رود، هنرهای سنتی ماسوله که در قرون متمادی در این شهر تاریخی شکل گرفته‌اند، در معرض آسیب قرار گیرند. انجام پذیرفتن چنین پژوهش‌هایی می‌تواند در امر حفاظت و معرفی آثار هنری موجود در ماسوله، نقش مهمی را ایفا نماید.

هدف پژوهش، یافتن گونه‌های متعدد درب‌های سنتی ماسوله بر مبنای میزان فراوانی، کاربری ابنیه، تفاوت‌های و شباهت‌های ساختارهای تزئیناتی و عملکردی درب‌های ماسوله است. نیل به این اهداف، گامی است در جهت شناخته شدن و حفاظت مناسب به آثار شهر تاریخی ماسوله.

پرسش‌ها و فرضیات پژوهش: بر این اساس، پرسش‌های پژوهش بدین شرح است؛ درب‌های سنتی ماسوله در چندین سطح دسته‌بندی می‌گردند؟ عوامل مؤثر در شکل‌گیری نقوش و تزئینات درب‌های سنتی ماسوله کدام‌اند؟ میزان فراوانی درب‌های سنتی به تفکیک محلات، تفاوت‌ها و شباهت‌های درب‌ها از منظر کالبدی، کاربری و تزئیناتی در ماسوله چگونه است؟ فرضیه‌های پژوهش عبارتند از: درب‌های ماسوله در سه سطح، درب‌های ابنیه مذهبی، مسکونی و تجاری دسته‌بندی می‌گردند. مفاهیم دینی و مذهبی موجب شکل‌گیری آرایه‌های درب‌های ابنیه مذهبی مؤثر بوده‌اند و هم‌چنین محلات مسجدبر، خانه‌بر و کشه‌سر دارای بیشترین درب‌های سنتی در شهر تاریخی ماسوله می‌باشند.

روش پژوهش: روش پژوهش بر مبنای مطالعات توصیفی-تاریخی و تطبیقی است. در گام نخست بر مبنای مطالعات میدانی، ۵۶۴ ابنیه موجود در ماسوله که به تفکیک کاربری شامل: ۴۴۵ بنای مسکونی، ۱۰۴ بنای تجاری و ۱۵ بنای مذهبی است، مورد ارزیابی اولیه قرار گرفته‌اند. در گام بعدی، ۳۲ درب از میان ۵۶۴ ابنیه ماسوله که دارای تزئینات و قدمت تاریخی بوده‌اند، مورد بررسی قرار گرفته‌اند. در گام آخر، انواع گونه‌های درب‌ها به تفکیک کاربری و علت پیدایش گونه‌های متعدد درب‌های سنتی ماسوله ارائه می‌گردند.

پیشینه پژوهش

پیشینه پژوهش را می‌توان به پژوهش‌هایی درباره درب‌های موجود در بافت‌های تاریخی ایران و استان گیلان سطح‌بندی کرد. در ادامه پژوهش‌های موجود

درباره درب‌های تاریخی ایران ارائه می‌گردند؛ «حسین سلطان‌زاده» در کتب خود که تحت عناوین: فضاهای ورودی خانه‌های تهران قدیم (۱۳۷۱) و فضاهای ورودی در معماری سنتی ایران (۱۳۷۲) است، به بررسی سبک‌های مختلف شکل‌گیری درب‌ها و سردرهای تاریخی ایران و شهر تهران پرداخته است. «افسانه حاج‌علیمحمدی» در کتاب نقوش سردرهای خانه‌های تهران قدیم (۱۳۷۲) به مشخصات کالبدی درب‌های خانه‌های تاریخی استان تهران پرداخته است. «رضا محمدی» و «محمدعلی رجبی» (۱۳۸۹) در مقاله‌ای تحت عنوان: «بررسی کتیبه‌های سر در منازل تاریخی تهران از دوره قاجار تاکنون» به شناخت عوامل شکل‌دهنده درب‌ها در ادوار تاریخی پرداخته‌اند. «حسین پورنادری» در مقاله «واکاوای رمز نهفته در سردر مسجد علی‌قلی آقا» (۱۳۹۰) به نحوه شکل‌گیری نقوش، ابعاد فضایی و تأثیرات درب و سردر مسجد علی‌قلی آقا پرداخته است. «مهناز شایسته‌فر» و «سعیده خالقی‌زاده» در مقاله‌ای تحت عنوان «تحلیل زیبایی‌شناختی نقوش تزئینی سردر کاروانسرای گنجعلی‌خان» به شناخت مفاهیم معنایی و عوامل شکل‌دهنده درب و سردر حمام گنجعلی‌خان پرداخته است. «حمیدرضا کریمی» در مقاله «درب طلا، نقره و جواهرنشان پایین پای مبارک، موجود در موزه مرکزی آستان قدس رضوی» (۱۳۹۳) به بررسی ابعاد، انواع طرح و گونه‌های تزئیناتی درب در ادوار تاریخی صفویه و قاجاریه پرداخته است. «سید مصطفی شجاعی» در مقاله‌ای تحت عنوان «معرفی اثر و بررسی شیوه هنری قدیمی‌ترین درب خاتم حرم مطهر حضرت احمد بن موسی الکاظم - شاه چراغ (ع)» (۱۳۹۷) به شناخت دوره زمانی، شیوه هنری فن خاتم‌کاری بر روی درب حرم شاه‌چراغ (ع) پرداخته است. در سطح دوم می‌توان به پژوهش «کاظم افزادی» تحت عنوان «گونه‌بندی شیوه طراحی و ساخت درب‌ها و سردرهای بافت تاریخی رشت از دوره قاجار تاکنون» (۱۳۹۶) اشاره کرد. در این پژوهش نگارنده، چارچوبی مناسب برای شناخت ویژگی‌های کارکردی، تزئینی و تناسباتی درب و سردرهای شهر رشت ارائه کرده است؛ و بر مبنای تصاویری که از درب‌ها تهیه شده است، مشخصات کالبدی، تزئیناتی هر دوره تاریخی با روش توصیفی-تحلیلی، تفسیر شده‌اند. اگرچه مطالعات بسیار خوبی توسط نگارنده درباره درب‌های تاریخی شهر رشت صورت پذیرفته است، اما تاکنون پژوهشی درباره خانه‌های سنتی شهر تاریخی ماسوله صورت نپذیرفته است. نقطه متمایزکننده این پژوهش با پژوهش‌های پیشین را می‌توان به: شناخت انواع تزئینات، انواع درب‌ها، تفاوت‌های گونه‌ها بر مبنای کاربری ابنیه، میزان فراوانی درب‌ها در محلات مختلف ماسوله اشاره کرد. در ادامه، ابتدا انواع درب‌های استان گیلان معرفی و پس از آن گونه‌شناسی درب‌های سنتی ماسوله ارائه می‌گردند.

شناخت درب‌های استان گیلان

غالباً درب‌های سنتی گیلان در گونه‌های درب‌های سنتی ساده، درب‌های سنتی با تزئینات فراوان، درب‌های تلفیقی، درب‌های تقلیدی و درب‌های دوره متأخر

دسته‌بندی می‌گردند (افرادی، ۱۳۹۶: ۲۰۹-۲۱۴). در ادامه، هر یک از گونه‌ها معرفی خواهند شد.

درب‌های سنتی ساده

درب‌های سنتی ساده عمدتاً در ابنیه مسکونی کاربرد دارند و به صورت‌های چوبی، دو لنگه‌ای هستند و هر یک از لنگه‌ها به صورت‌های یک‌لته تا سه‌لته هستند. درب‌های سنتی ساده دارای گل‌میخ، کوبه‌های آقایان و بانوان، جاکلیدی، چفت‌وبست هستند. نسبت عرض به طول درب‌ها ۱ به ۱٫۵ تا ۱ به ۲ است. فرم کالبدی درب‌ها مستطیلی و تزئینات آن متقارن هستند. یکی از ویژگی‌های متفاوت درب‌های استان گیلان با سایر نقاط کشور، استفاده محدود گل‌میخ‌ها به جهت کاهش پوسیدگی در برابر رطوبت است (تصویر ۱)، (همان: ۲۰۹).

تصویر ۱: گونه درب‌های سنتی ساده در استان گیلان (رنجبر، ۱۳۹۷: ۲۱). ◀

Fig. 1: Typology of traditional doors in Gilan province (Ranjabr, 2017: 21)

درب‌های سنتی با تزئینات فراوان

این‌گونه از درب‌ها دارای تزئینات فراوانی نسبت به درب‌های سنتی ساده هستند. فرم کالبدی درب‌ها به صورت سه‌بخشی و دارای ارتفاعی بیشتر نسبت به درب‌های سنتی ساده هستند. عمدتاً درب‌های دارای تزئینات فراوان در منازل خانواده‌های با تمکن مالی بالا یافت می‌شوند. در این‌گونه آرایه‌ها در بخش‌های قاب بالایی، میانی و قاب پایینی نصب می‌گردند (تصویر ۲)، (همان: ۲۱۰).

تصویر ۱: گونه درب‌های سنتی ساده در استان
تصویر ۲: گونه درب‌های سنتی با تزئینات فراوان در استان گیلان (همان: ۶۶). ◀

Fig. 2: Typology of traditional doors with many decorations in Gilan province (ibid, 66). province (Ranjabr, 2017: 21)

درب‌های دوره گذار

دوره گذار شامل دو سبک تلفیقی و ساده است. در ادامه، هر یک از سبک‌های دوره گذار مورد بررسی قرار خواهند گرفت.

درب‌های سبک تلفیقی

با گذر زمان و پیدایش تحولات فرهنگی و اجتماعی درب‌های تلفیقی ظهور یافته‌اند. ابعاد کالبدی درب‌های سبک تلفیقی تفاوت چشم‌گیری با درب‌های پیشین ندارند.

تناسبات و ترکیبات نامتقارنی در آرایه‌های لنگه‌های درب تلفیقی وجود دارد. در این‌گونه کوبه‌های مردان و زنان حذف‌شده‌اند و جای آن را دستگیره‌های فلزی گرفته است؛ هم‌چنین چفت‌وبست‌های قدیمی جای خود را به قفل‌های فلزی داده‌اند؛ هم‌چنین در این‌گونه، کاربرد شیشه گسترده‌تر شده است (تصویر ۳)، (همان: ۲۱۲).

► تصویر ۳: گونه درب‌های سنتی با سبک تلفیقی در استان گیلان (همان: ۵۴).

Fig. 3: Typology of traditional doors with fusion style in Gilan province (ibid, 54)

درب‌های سبک ساده

درب‌های سبک ساده در ادامه تغییر و تحول درب‌های تلفیقی ظهور یافته‌اند. مصالح درب‌ها فلزی هستند. تزئینات در این دوره کاهش محسوسی داشته است و آرایه‌های به‌صورت قطعات فلزی بر روی لنگه‌های درب‌ها جوش شده‌اند. ساختار هندسی آرایه‌ها به‌صورت متقارن و نامتقارن است (تصویر ۴)، (همان: ۲۱۲).

► تصویر ۴: گونه درب‌های سنتی با سبک تقلیدی در استان گیلان (همان: ۵۴).

Fig. 4: Typology of traditional doors with imitation style in Gilan province (ibid, 54)

درب‌های دوره متأخر

غالباً درب‌های دوره متأخر، تلفیقی از ورودی پارکینگ و ورودی کوچک برای عابران است. ابعاد درب‌های دوره متأخر، نسبت به ادوار پیشین دو یا چندین برابر بزرگ‌تر شده‌اند. افزایش تنوع رنگی، وجود متعدد نرده‌های فلزی، نصب صندوق‌های پستی، آیفون‌های تصویری و افزایش سطوح شیشه‌های بازتابی از دیگر ویژگی‌های درب‌های دوره متأخر استان گیلان است (تصویر ۵)، (همان: ۲۱۴).

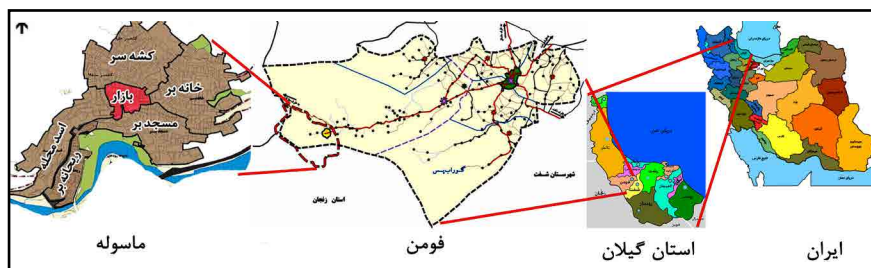
► تصویر ۵: گونه درب‌های سنتی دوره متأخر در استان گیلان (نگارندگان، ۱۴۰۲).

Fig. 5: Typology of Traditional doors of the late period in Gilan province (Authors, 2023).

در ادامه انواع درب‌های شهر تاریخی ماسوله که در قالب درب‌های سنتی ساده و درب‌های سنتی با تزئینات فراوان هستند، ارائه خواهند گردید.

شهر تاریخی ماسوله

شهر تاریخی ماسوله دارای وسعتی بالغ بر ۱۶ هکتار است. این شهر تاریخی در عرض جغرافیایی "۳۷°، ۹، ۳، ۱" شمالی و طول جغرافیایی "۴۸°، ۵۹، ۴، ۴۸" شرقی و در ارتفاع ۱۰۵۰ متری از سطح دریای آزاد قرار گرفته است. قدمت ابنیه ماسوله فعلی به دوران زندیه، قاجاریه و پهلوی می‌رسد. قدمت کهنه ماسوله تخریب شده که در فاصله ۶ کیلومتری ماسوله فعلی واقع شده است به دوره ساسانیان بازمی‌گردد. شهر تاریخی ماسوله متشکل از محلات: مسجدبر، محله خانه‌بر، محله کشته‌سر، اسدمحله، محله ریخانه‌بر و بازار است (تصویر ۶)، (پندی، ۱۳۸۸: ۴۹؛ دایی، ۱۳۸۷: ۸؛ Kiami et al., 2015: 113؛ ستاری ساریانقلی و حسن پورلمر، ۱۳۹۳: ۵۷؛ Mohammadi Limaiei et al., 2014: 256؛ Musai et al., 2013: 195؛ UNESCO, 2016: 34؛ ۱۳۹۲: ۹۳؛ Kakouei et al., 2012: 2845؛ Zamani-Farahani et al., 2008: 1235؛ Zamani- ۱۳۸۶: ۱۰؛ Farahani et al., 2012: 805؛ Nasehi et al., 2017: 10؛ اصلاح عربانی، ۱۳۸۴: ۵۴۸).

تصویر ۶: موقعیت جغرافیایی و نحوه قرارگیری محلات شهر تاریخی ماسوله (نگارندگان، ۱۴۰۲).

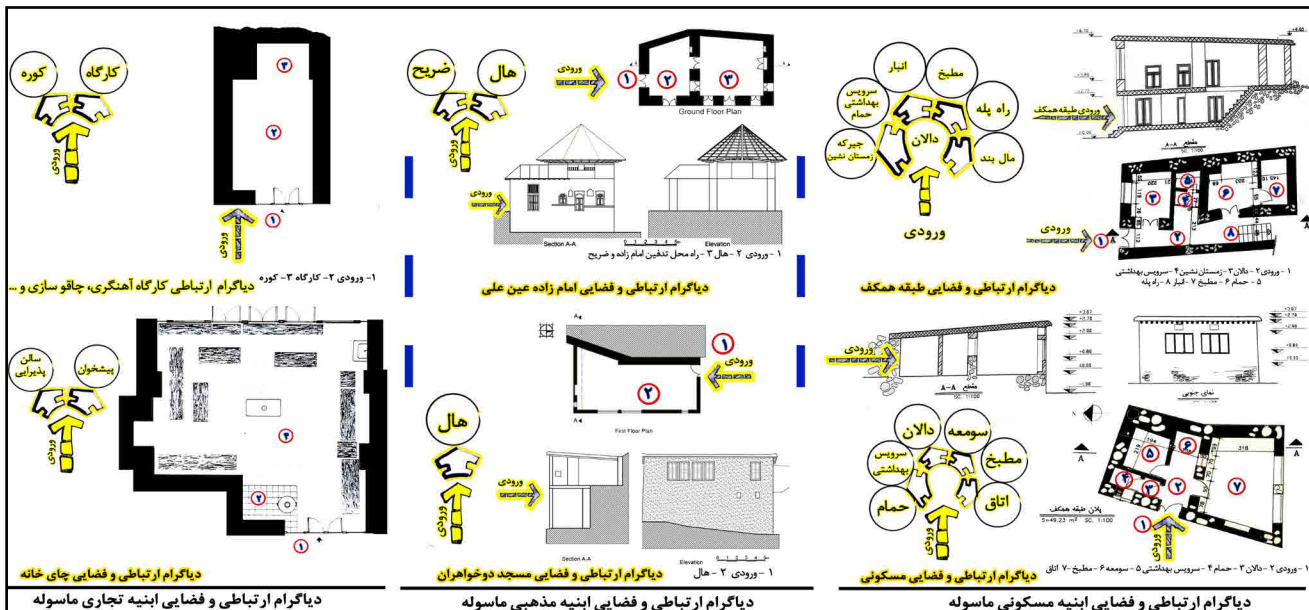
Fig. 6: Geographical and location of the neighborhoods of the historical city of Masouleh (Authors, 2023).

درب‌های شهر تاریخی ماسوله

ورودی‌ها نخستین عناصر معماری هستند که کاربران در هنگام ورود به ابنیه با آن در ارتباط خواهند بود، ورودی معماری است برای شناختن ارزش‌ها، هویت‌های فرهنگی و هنری هر جامعه و از طریق آن می‌توان هویت بنا را سنجید (Dehbandi et al., 2017: 154-155). مردمان ماسوله همانند سایر مناطق تاریخی ایران از قداست و اهمیت درب‌های ورودی آگاه بوده‌اند و در طراحی درب‌های ابنیه خویش اهتمام ویژه‌ای داشته‌اند. وجود آهنگران، نجاران، وفور معادن آهن و جنگل‌های انبوه در ماسوله موجب پیدایش تزئینات متنوعی در معماری و درب‌های ابنیه آن گردیده است. آرایه‌های درب‌های ماسوله تجلی‌گاهی از مفاهیم اجتماعی، فرهنگی و مذهبی مردمان ماسوله هستند؛ به‌طور کلی، درب‌های سنتی ماسوله در سه سطح ابنیه مذهبی، مسکونی و تجاری به‌کار گرفته شده‌اند (تصویر ۷). در گام بعدی، مصالح، اجزاء تشکیل‌دهنده درب‌های سنتی ماسوله مورد بررسی قرار خواهند گرفت.

مصالح درب‌های سنتی ماسوله

چوب درختان: آبنوس، بلوط، گردو، راش، آزاد و افرا، بیشترین مصالح مورد استفاده در درب‌های سنتی ماسوله هستند؛ هم‌چنین از گل‌میخ‌ها و کوبه‌های فلزی در ساخت درب‌های سنتی ماسوله می‌شوند.

▲ تصویر ۷: دیاگرام ارتباطی و نحوه عملکرد درب‌ها در ابنیه مسکونی، مذهبی و تجاری شهر تاریخی ماسوله (نگارندگان، ۱۴۰۲).

Fig. 7: Communication diagram and how the doors work in the residential, religious and commercial buildings of the historical city of Masouleh (Authors, 2023).

تصویر ۸: بررسی چهارچوب و آستانه درب‌های ماسوله (نگارندگان، ۱۴۰۲).

Fig. 8: Examining the framework and threshold of Masouleh doors (Authors, 2023).

اجزاء تشکیل دهنده درب‌های سنتی ماسوله چهارچوب درب‌های سنتی ماسوله

چهارچوب درب‌ها، قطعات چوبی هستند که در اطراف لنگه‌های درب نصب می‌گردند. اتصالات چهارچوب‌ها به صورت کام و زبانه است و از چوب درختان: راش، بلوط و گردو که از مقاومت بالایی در برابر فشار و خوردگی برخوردار هستند، در ساخت چهارچوب‌ها استفاده می‌گردد.

آستانه درب‌های سنتی ماسوله

آستانه، قطعه چوبی بخش پایینی درب را آستانه درب می‌گویند. آستانه درب‌ها موجب جداسازی فضاهایی داخلی با فضاهای خارجی، ایجاد فضای مکث برای ورود افراد ناشناس به فضاهای داخل بنا، کاهش تبادل دمای داخلی با فضای خارجی، عدم ورود گردوغبار و حشرات موزی به داخل ابنیه می‌گردند. غالباً ارتفاع آستانه درب در ابنیه ماسوله ۸ تا ۱۰ سانتی‌متر است. ماسوله‌ای‌ها جهت کاهش تخریب آستانه ابنیه خویش، از ترکیبات صفحات فلزی و چوب درختان: راش، بلوط و گردو استفاده می‌کنند (تصویر ۸).

دماغهٔ درب‌های سنتی ماسوله

دماغه، ستون چوبی باریکی است که در مرکز درب برای افزایش زیبایی، پوشش فضای میانی و اتصال لنگه‌ها، قفل و بست شدن لنگه‌های میانی درب‌ها با یک‌دیگر، عدم عبور گردوغبار، کاهش تبادلات گرمایی و سرمایی، کاهش نفوذ حشرات موذی و حفاظت حریم داخلی ابنیه مورد استفاده قرار می‌گیرد. نقوش دماغه‌های ماسوله به صورت‌های طرح برگ شمشه گل‌میخ، طرح برگ، طرح لوزی، طرح ضربدر نشان، عَلم، کنده‌کاری و ساده است (تصویر ۹).

یشت‌بند درب‌های سنتی ماسوله

پشت بند، به قطعات افقی چوب در پشت لنگه های درب گفته می شوند. پشت بندها توسط گل میخ ها به لنگه های درب نصب می شوند (تصویر ۱۰).

▲ تصویر ۹: بررسی انواع دماغه درب‌های ماسوله (نگارندگان، ۱۴۰۲).

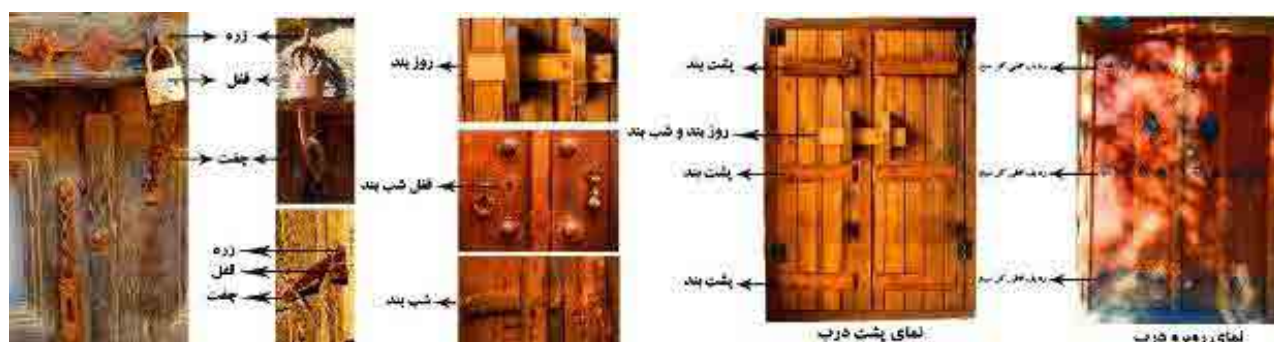
Fig. 9: Examining the types of masouleh door noses (Authors, 2023).

روز بند و شب بند درب‌های سنتی ماسوله

روز بند، قطعه چوبی صاف و کوچکی است که در پشت درب‌ها برای قفل کردن لنگه‌های درب به کارگرفته می‌شود. شب بند، قطعه چوبی کوچک و دنده‌ای است که برای قفل کردن درب‌ها در شب مورد استفاده قرار می‌گیرد؛ شب بند توسط کلید فلزی قفل می‌شوند (تصویر ۱۰).

تصویر ۱۰: بررسی پشت‌بند، روز بند، شب‌بند، چفت‌وبست درب‌های ماسوله (نگارندگان، ۱۴۰۲). ▼

Fig. 10: Examining the back of the strap, the top of the strap, the night strap, the latch and the fastening of the masouleh doors (Authors, 2023).

چفت‌وبست بخش داخلی درب‌های سنتی ماسوله

چفت و زره، به زنجیر و بست‌های فلزی اطلاق می‌گردند که با آن لنگه‌های درب قفل می‌گردند (تصویر ۱۰).

چفت‌وبست (قفل‌های خارجی) درب‌های سنتی ماسوله

قفل‌های خارجی برای افزایش امنیت در ابنیه به‌کار گرفته می‌شوند. قفل‌های خارجی ماسوله به‌صورت‌های قفل لنگه با پیشانی درب، قفل لنگه با پیشانی درب و لنگه با لنگه از میان درب، قفل لنگه با دماغه درب، قفل لنگه با ستون جانبی درب و قفل لنگه با لنگه از میانه درب هستند (تصویر ۱۱).

▲ تصویر ۱۱: بررسی انواع قفل‌های خارجی درب‌های سنتی ماسوله (نگارندگان، ۱۴۰۲).
Fig. 11: Examining the types of external locks of traditional Masouleh doors (Authors, 2023).

کوبه‌های درب‌های سنتی ماسوله

کوبه‌ها، چکش‌های فلزی کوچکی هستند که بر روی لنگه‌های درب‌ها متصل می‌گردند تا مراجعین با کوبیدن کوبه‌ها بر روی لنگه‌های درب، صاحب‌خانه را از حضور خویش مطلع سازند. کوبه‌های آقایان «دَرکُو» و کوبه‌های بانوان «نَگَگَه» به معنی «حلقه» نامیده می‌شوند. کوبه‌ها توسط حلقه‌ای دوار به نام «شوله» به پولکی و لنگه درب متصل می‌گردند. کوبه‌های بانوان حلقه‌هایی ظریفی هستند که تولید صدایی زیر می‌کنند و کوبه‌های آقایان فلزهای ضخیمی هستند که تولید صدای بم می‌کنند. غالباً کوبه‌های آقایان بر روی لنگه سمت راست و کوبه‌های بانوان بر روی لنگه سمت چپ نصب می‌گردند. نقوش کوبه‌های آقایان ماسوله به‌صورت‌های سرشیر و مش‌گرفته و کوبه‌های بانوان ماسوله به‌صورت‌های انگشتان دست، طرح فرشته و حلقه‌های نازک هستند (تصویر ۱۲).

در ادامه، انواع کوبه‌های آقایان و بانوان درب‌های ابنیه ماسوله ارائه می‌گردند (جدول ۱).

تصویر ۱۲: بررسی ساختار کوبه آقایان و بانوان درب‌های ماسوله (نگارندگان، ۱۴۰۲).
Fig. 12: Examining the structure of men's and women's door knockers of Masouleh (Authors, 2023).

کوبه بانوان

کوبه آقایان

ساختار و اجزاء کوبه

جدول ۱: بررسی انواع کوبه‌های آقایان و بانوان در درب‌های سنتی شهر تاریخی ماسوله (نگارندگان، ۱۴۰۲).

Tab. 1: Examining the types of men's and women's drums in the traditional doors of the historical city of Masouleh (Authors, 2023).

انواع کوبه‌های آقایان					
انواع کوبه‌های بانوان					

▲ تصویر ۱۳: بررسی کوبه درب‌های سنتی شهر تاریخی ماسوله (نگارندگان، ۱۴۰۲).

Fig. 13: Examining the Traditional door knockers of the historical city of Masouleh (Authors, 2023).

کوبه‌های درب‌های سنتی ماسوله

کوبه‌های ماسوله به صورت‌های کوبه‌های پولکی دار و فاقد پولکی هستند. کوبه‌های بانوان به صورت‌های پولکی گل میخ جدا و کوبه‌های آقایان به صورت‌های کوبه‌های پولکی گل میخ پیوسته هستند (تصویر ۱۳).

پولکی درب‌های ماسوله

«پولکی» به صفحه نصب شده در زیر کوبه درب گفته می‌شود. پولکی علاوه بر ایجاد صدا در کوبه‌ها موجب زیبا شدن درب‌ها می‌گردد. پولکی‌های ماسوله غالباً به صورت‌های شمشه‌ای، طاووسی و چشم‌زخم، ستاره ۱۴ و ۱۲ پر، طرح خورشید (حلقه) و ماه (کوبه) هستند. نقوش پولکی‌های ماسوله برمبنای اعتقادات دینی و فرهنگی آن‌ها شکل گرفته‌اند. از منظر دینی، اعداد ۱۲ و ۱۴ اشاره به ۱۲ امام معصوم دارند (تصویر ۱۴).

▲ تصویر ۱۴: انواع طرح کلی کوبه و پولکی‌های درب‌های شهر تاریخی ماسوله (نگارندگان، ۱۴۰۲).

Fig. 14: Examining the Various types of door knockers and polaki in the historical city of Masouleh (Authors, 2023).

گل میخ درب‌های سنتی ماسوله

گل میخ‌ها یا قُپه‌ها برای افزایش استحکام و تزئین در درب‌های چوبی مورد استفاده قرار می‌گیرند. گل میخ‌ها به صورت‌های قُپه‌های میخ‌دار، قُپه‌های فاقد میخ و قُپه‌های ترکیبی هستند. قُپه‌های فلزی و مسی دارای اشکال طرح‌دار و ساده هستند و به صورت پیوسته به میخ فلزی متصل می‌گردند. قپه‌های فاقد میخ، به صورت‌های طرح‌دار، بدون طرح و فاقد میخ هستند. در بخش فوقانی قُپه‌ها، منفذی جهت عبور میخ‌ها تعبیه گردیده است که می‌توان قپه‌ها را بر روی درب‌ها نصب گردانید. گل میخ‌های ترکیبی نیز به صورت‌های ساده، هندسی و دارای صفحات توری مشبک هستند (تصویر ۱۵).

► تصویر ۱۵: بررسی انواع گل میخ‌ها سنتی (نگارندگان، ۱۴۰۲).

Fig. 15: Examining the types of traditional studs (Authors, 2023).

▲ تصویر ۱۶: بررسی انواع گل میخ درب‌های سنتی شهر تاریخی ماسوله (نگارندگان، ۱۴۰۲).

Fig. 16: Examining the Types of studs for the traditional doors of the historic city of Masouleh (Authors, 2023).

در ادامه، انواع گل میخ‌های فلزی ماسوله که به صورت‌های گل میخ فلزی طرح شمشه ۱۰، ۱۲، ۱۴ پر، گل میخ مسی برجسته با طرح شمشه ۱۱ پر، گل میخ مسی با طرح گل پنبه‌رنگ و گل میخ ساده فلزی هستند، ارائه می‌گردند (تصویر ۱۶).

دستگیره درب‌های سنتی ماسوله

دستگیره‌ها جهت باز و بسته کردن لنگه‌ها بر روی درب‌ها نصب می‌گردند. وجود آب‌وهوای سرد در ماسوله موجب شده است تا مردمان ماسوله از دستگیره‌های چوبی برای کاهش یخ‌زدگی انگشتان دست خویش در فصول سرد زمستان استفاده کنند. دستگیره‌های چوبی ماسوله دارای نقوش لوزی و ساده هستند. ساختار فرمی دستگیره‌های چوبی ماسوله به صورت‌های منحنی نقش‌دار، منحنی فاقد نقش و دستگیره چوبی تخت فاقد نقش است (تصویر ۱۷). متأسفانه در دوران معاصر به‌کارگیری از دستگیره‌های فلزی به جهت زیبایی خویش در ماسوله افزایش یافته است. غالباً نقوش دستگیره‌های فلزی ماسوله به صورت‌های دستگیره فلزی

منحنی فاقد نقش، دستگیره فلزی افقی فاقد نقش و دستگیره‌های فلزی دارای نقوش گیاهی است (تصویر ۱۷).
در ادامه، انواع درب‌های سنتی ماسوله که در سه سطح ابنیه مذهبی، مسکونی و مذهبی هستند، مورد بررسی قرار خواهند گرفت.

▲ تصویر ۱۷: بررسی انواع دستگیره درب‌های سنتی شهر تاریخی ماسوله (نگارندگان، ۱۴۰۲).
Fig. 17: Examining the Types of traditional door handles of the historical city of Masouleh (Authors, 2023).

گونه‌شناسی درب‌های سنتی ابنیه مذهبی ماسوله

نقوش درب‌های ابنیه مذهبی ماسوله برگرفته شده از مفاهیم دینی و به صورت‌های مثبت‌کاری و گره‌چینی است. درب‌های ابنیه مذهبی ماسوله، فاقد گل‌میخ و کوبه هستند (تصویر ۱۸).

درب‌های مثبت‌کاری ابنیه مذهبی ماسوله

ریشه‌های شکل‌گیری درب‌های مثبت‌کاری ابنیه مذهبی ماسوله، تلفیقی از نمادهای ایرانی اسلامی و نقوش فرهنگی کشورهای چین و هندوستان است. در قرون گذشته درب‌های چله‌خانه امام‌زاده عون ابن علی علیه السلام از قلعه قلندر شاه ماسوله به این امام‌زاده آورده شده است؛ این درب در کشور هندوستان با چوب‌های آبنوسی منقش به طرح‌های گل نیلوفر پنج‌پر، دهان‌اژدری و مثبت‌کاری طرح مستطیل ساخته شده است. نقوش درب بیرونی امام‌زاده عون ابن علی علیه السلام به صورت‌های اشکال حیوانی هم‌چون: شیر، کبوتر، خطاطی و کتیبه‌های مزین به آیات قرآنی است که در مدح و ستایش خداوند و امام‌زاده عون ابن علی علیه السلام سروده شده‌اند، ساخته شده است. درب‌های ورودی چله‌خانه امام‌زاده عون ابن علی علیه السلام و مسجد کشف سر به صورت‌های مثبت‌کاری هستند (تصویر ۱۸).
در ادامه درب‌های گره‌چینی ابنیه مذهبی ماسوله مورد بررسی قرار خواهند گرفت.

درب‌های گره‌چینی ابنیه مذهبی ماسوله

درب‌های گره‌چینی ابنیه مذهبی ماسوله غالباً به جهت دارا بودن ساختار کالبدی ضعیف در فضاهای داخلی و لابی‌های تقسیم کاربرد دارند (تصویر ۱۸).

درب‌های طرح هندسی ابنیه مذهبی ماسوله

درب‌های هندسی به جهت استحکام کالبدی و سادگی در طرح، از پرکاربردترین درب‌های ابنیه مذهبی و مسکونی هستند. نقوش درب‌های هندسی ابنیه مذهبی ماسوله، تلفیقی از نقوش: مستطیلی، لوزی، هلالی، منبت‌کاری و طرح‌های هندسی است (تصویر ۱۸).

تصویر ۱۸: انواع درب‌های منبت‌کاری، طرح هندسی و طرح گره‌چینی ابنیه مذهبی ماسوله (نگارندگان، ۱۴۰۲).

Fig. 18: Examining the Types of Carved doors, geometric design and knotted design of Masouleh religious building (Authors, 2023).

درب‌های ابنیه مسکونی ماسوله

درب‌های ابنیه مسکونی به صورت‌های درب‌های فاقد طرح، درب‌هایی با طرح‌های هندسی و گره‌چینی هستند؛ درب‌های مسکونی دارای کوبه‌ها و گل‌میخ‌های متنوعی هستند. در ادامه، هر یک از گونه‌ها معرفی خواهند گردید (تصویر ۱۹).

درب‌های فاقد طرح ابنیه مسکونی ماسوله

درب‌های فاقد طرح ماسوله به صورت‌های گل‌میخ‌دار، فاقد گل‌میخ و دارای دماغه‌هایی با نقوش برگ‌دار و ضربدر نشان هستند (تصویر ۱۹).

درب‌های هندسی ابنیه مسکونی ماسوله

درب‌های هندسی ابنیه مسکونی به صورت‌های قوس‌دار، فاقد طرح، پیکان‌دار، مستطیل‌مربع، مستطیل‌لوزی و طرح هلالی هستند. درب‌های هندسی دارای گل‌میخ‌های زیبا و متنوع هستند (تصویر ۱۹).

درب‌های گره‌چینی ابنیه مسکونی ماسوله

درب‌های گره‌چینی به جهت عدم استحکام مناسب در برابر سرقت، آتش‌سوزی، افزایش نامناسب تبادلات گرمایی و سرمای به ندرت در ورودی اصلی بنا استفاده می‌کردند. غالباً درب‌های گره‌چینی در فضاهای داخلی به‌کار گرفته می‌شوند (تصویر ۱۹).

درب ابنیه تجاری ماسوله

افزایش فروش صنایع دستی به گردشگران، مهم‌ترین عامل شکل‌گیری درب‌های تجاری ماسوله است. در ادامه، درب جمع‌شونده و گره‌چینی ابنیه تجاری ماسوله مورد بررسی قرار خواهند گرفت (تصویر ۲۰).

درب‌های جمع‌شونده ابنیه تجاری ماسوله

درب‌های جمع‌شونده، لنگ‌های چندتکه هستند و توسط لولاهای فلزی به یک‌دیگر متصل می‌شوند. درب‌های جمع‌شونده به جهت ساختار تا شونده خویش موجب افزایش دیده شدن فضاهای داخلی ابنیه تجاری توسط گردشگران می‌شوند. درب‌های جمع‌شونده، فاقد گل‌میخ و کوبه هستند (تصویر ۲۰).

▲ تصویر ۱۹: بررسی انواع درب‌های ابنیه مسکونی ماسوله (نگارندگان، ۱۴۰۲).

Fig. 19: Examining the types of doors of residential buildings in Masouleh (Authors, 2023).

درب‌های گره‌چینی ابنیه تجاری ماسوله

غالباً درب‌های گره‌چینی در فضاهای داخلی ابنیه تجاری مورد استفاده قرار می‌گیرند. محلات ریخانه‌بر و اسدمحله، دارای بیشترین درب‌های گره‌چینی هستند (تصویر ۲۰).

▲ تصویر ۲۰: بررسی انواع درب‌های ابنیه تجاری ماسوله (نگارندگان، ۱۴۰۲).

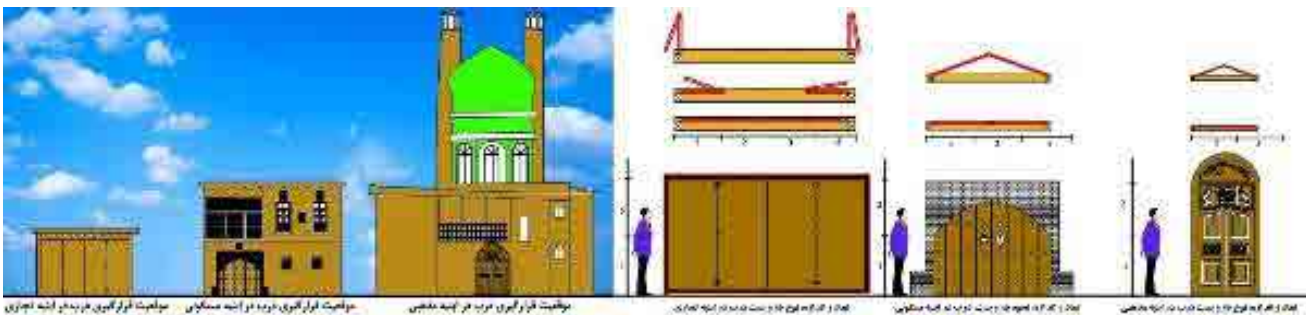
Fig. 20: Examining the types of commercial building doors in Masouleh (Authors, 2023).

انواع درب‌های سنتی شهر تاریخی ماسوله

در جدول ۲، انواع درب‌های سنتی ماسوله به تفکیک محلات، تزئینات، طرح کوبه، طرح دماغه، طرح گل میخ‌ها ارائه شده است.

تفاوت‌ها و شباهت‌های کالبدی درب‌های سنتی ابنیه مذهبی، مسکونی و تجاری ماسوله

- درب‌های ابنیه مذهبی دارای بیشترین ارتفاع نسبت به درب‌های ابنیه مسکونی و تجاری ماسوله برخوردار هستند.
- درب‌های ابنیه تجاری دارای بزرگ‌ترین دهانه نسبت به درب‌های ابنیه مسکونی و مذهبی هستند.
- درب‌های ابنیه مسکونی دارای ابعادی بزرگ‌تر نسبت به ابنیه مذهبی و دارای ابعادی کوچک‌تر نسبت به ابنیه تجاری هستند (تصویر ۲۱).

▲ تصویر ۲۱: بررسی ابعاد و اندازه درب‌های سنتی ماسوله (نگارندگان، ۱۴۰۲).

Fig. 21: Examining the Dimensions and sizes of traditional Masouleh doors (Authors, 2023).

عوامل مؤثر در شکل‌گیری تزئینات درب‌های سنتی ماسوله

تزئینات درب‌های ابنیه مذهبی ماسوله تلفیقی از آیات قرآنی، اسماء الهی، درخت زندگی (نماد بهشت جاویدان است) و مزین به نقوش کبوتر (نماد خلوص و پاکی

جدول ۲: بررسی درب‌های سنتی شهر تاریخی ماسوله (نگارندگان، ۱۴۰۲).
Tab. 2: Examining the types of Traditional doors of the historical city of Masouleh (Authors, 2023).

شماره	تصویر	تصاویر تزئینات درب	محله برداشت	شماره	تصویر	تصاویر تزئینات درب	محله برداشت
۱		طرح کوبه کوبه مردان کوبه بانوان	طرح گل میخ طرح دماغه	۲		طرح کوبه کوبه مردان کوبه بانوان	طرح گل میخ طرح دماغه
۳		طرح کوبه کوبه مردان کوبه بانوان	طرح گل میخ طرح دماغه	۴		طرح کوبه کوبه مردان کوبه بانوان	طرح گل میخ طرح دماغه
۵		طرح کوبه کوبه مردان کوبه بانوان	طرح گل میخ طرح دماغه	۶		طرح کوبه کوبه مردان کوبه بانوان	طرح گل میخ طرح دماغه
۷		طرح کوبه کوبه مردان کوبه بانوان	طرح گل میخ طرح دماغه	۸		طرح کوبه کوبه مردان کوبه بانوان	طرح گل میخ طرح دماغه
۹		طرح کوبه کوبه مردان کوبه بانوان	طرح گل میخ طرح دماغه	۱۰		طرح کوبه کوبه مردان کوبه بانوان	طرح گل میخ طرح دماغه

شماره	تصویر درب	تصاویر تزیینات درب	محلۀ برداشت	شماره	تصویر درب	تصاویر تزیینات درب	محلۀ برداشت
۱۱		طرح کوبه کوبۀ مردان کوبۀ بانوان	طرح دماغه	۱۲		طرح گل‌میخ گل‌میخ مسی طرح گل پنیرک	طرح گل‌میخ گل‌میخ مسی طرح گل پنیرک
۱۳		طرح کوبه کوبۀ مردان کوبۀ بانوان	طرح دماغه	۱۴		طرح گل‌میخ گل‌میخ مسی طرح گل پنیرک	طرح گل‌میخ گل‌میخ مسی طرح گل پنیرک
۱۵		طرح کوبه کوبۀ مردان کوبۀ بانوان	طرح دماغه	۱۶		طرح گل‌میخ گل‌میخ مسی طرح گل پنیرک	طرح گل‌میخ گل‌میخ مسی طرح گل پنیرک
۱۷		طرح کوبه کوبۀ مردان کوبۀ بانوان	طرح دماغه	۱۸		طرح گل‌میخ گل‌میخ مسی طرح گل پنیرک	طرح گل‌میخ گل‌میخ مسی طرح گل پنیرک
۱۹		طرح کوبه کوبۀ مردان کوبۀ بانوان	طرح دماغه	۲۰		طرح گل‌میخ گل‌میخ مسی طرح گل پنیرک	طرح گل‌میخ گل‌میخ مسی طرح گل پنیرک
۲۱		طرح کوبه کوبۀ مردان کوبۀ بانوان	طرح دماغه	۲۲		طرح گل‌میخ گل‌میخ مسی طرح گل پنیرک	طرح گل‌میخ گل‌میخ مسی طرح گل پنیرک

شماره	تصویر درب	تصاویر تزئینات درب	محلۀ برداشت مسجدبر	شماره	تصویر درب	تصاویر تزئینات درب	محلۀ برداشت مسجدبر
۲۳		طرح کوبه کوبۀ مردان کوبۀ بانوان طرح دماغه طرح عَلم طرح گل میخ فاقد گل میخ	محلۀ برداشت مسجدبر	۲۴		طرح کوبه کوبۀ مردان کوبۀ بانوان طرح دماغه ساده طرح گل میخ فاقد گل میخ	محلۀ برداشت مسجدبر
۲۵		طرح کوبه کوبۀ مردان کوبۀ بانوان طرح دماغه برگ، گل میخ شمشه ای طرح گل میخ گل میخ فلزی طرح شمشه ۱۲ پر	محلۀ برداشت مسجدبر	۲۶		طرح کوبه کوبۀ مردان کوبۀ بانوان طرح دماغه ساده طرح گل میخ فاقد گل میخ	محلۀ برداشت مسجدبر
۲۷		طرح کوبه کوبۀ مردان کوبۀ بانوان طرح دماغه برگ طرح گل میخ فاقد گل میخ	محلۀ برداشت مسجدبر	۲۸		طرح کوبه کوبۀ مردان کوبۀ بانوان طرح دماغه برگ، گل میخ مسی طرح گل پنبرک طرح گل میخ گل میخ مسی طرح گل پنبرک	محلۀ برداشت مسجدبر
۲۹		طرح کوبه کوبۀ مردان کوبۀ بانوان طرح دماغه ساده طرح گل میخ فاقد گل میخ	محلۀ برداشت مسجدبر	۳۰		طرح کوبه کوبۀ مردان کوبۀ بانوان طرح دماغه برگ، گل میخ شمشه ای طرح گل میخ گل میخ مسی طرح برجسته شمشه ۱۱ پر	محلۀ برداشت مسجدبر
۳۱		طرح کوبه کوبۀ مردان کوبۀ بانوان طرح دماغه ساده طرح گل میخ فاقد گل میخ	محلۀ برداشت بازار	۳۲		طرح کوبه کوبۀ مردان کوبۀ بانوان طرح دماغه ساده طرح گل میخ فاقد گل میخ	محلۀ برداشت بازار

است) و طرح علمدار (نماد علمدار کربلا است)، طرح شیر و شمشیر (نماد شجاعت و جنگاوری حضرت علی علیه السلام است) و مزین به نقوش اسلیمی دهان‌اژدری و گل نیلوفر آبی (نماد قدرت و پاکی) است (تصویر ۲۲).

▲ تصویر ۲۲: بررسی نقوش و تزئینات درب ابنیه مذهبی ماسوله (نگارندگان، ۱۴۰۲).

Fig. 22: Examining the Patterns and decorations on the door of Masouleh religious building (Authors, 2023).

تزئینات درب‌های ابنیه مسکونی به صورت‌های کوبه‌های فلزی، دستگیره‌های چوبی و فلزی، گل‌میخ‌های فلزی، دماغه‌های کنده‌کاری شده چوبی است. مردم ماسوله جهت دفع بلا و ارواح خبیث در تزئینات درب‌های ابنیه مسکونی خویش از نقوش: گیاهی، جانوری و اشکال آسمانی که به چشم‌نظر شباهت دارند، بهره می‌گیرند (تصویر ۲۳).

▲ تصویر ۲۳: بررسی نقوش و تزئینات درب‌های ابنیه مسکونی ماسوله (نگارندگان، ۱۴۰۲).

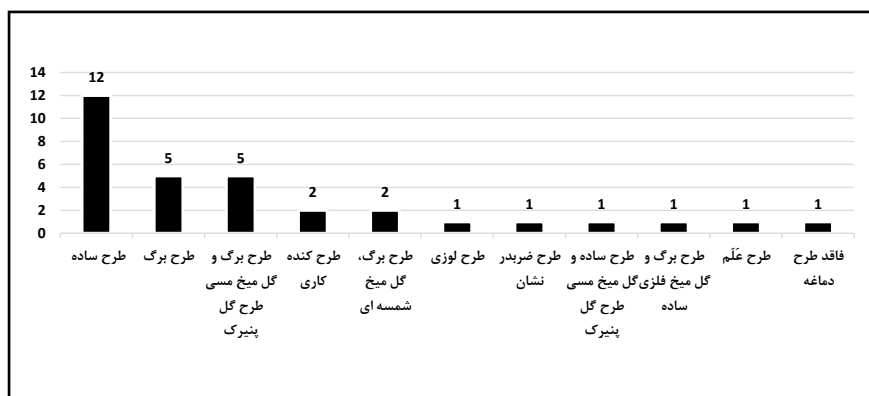
Fig. 23: Examining the Patterns and decorations on the doors of Masouleh residential buildings (Authors, 2023).

همان‌گونه که در تصویر ۲۴ نشان داده شده است، تزئینات درب‌های ابنیه تجاری بسیار محدود هستند؛ درواقع کاهش آرایه‌ها تحت تأثیر عملکردگرایی است. نقوش لنگه‌های درب غالباً به صورت کتیبه‌های مستطیلی و گره‌چینی است. در ادامه، میزان فراوانی درب‌های سنتی به تفکیک محلات، میزان طرح دماغه، انواع طرح گل‌میخ‌ها، نسبت فراوانی کوبه‌های آقایان به بانوان، انواع طرح لنگه‌ها، انواع طرح‌های هندسی، تعداد درب‌های منبت‌کاری شده، میزان درب‌های جمع‌شونده و درب‌های گره‌چینی ابنیه مسکونی، مذهبی و تجاری ماسوله ارائه می‌گردد (نمودارهای ۱ و ۶).

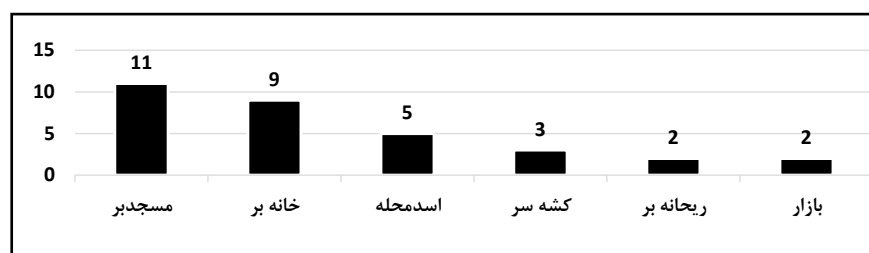
▲ تصویر ۲۴: بررسی نقوش و تزئینات درب‌های ابنیه تجاری ماسوله (نگارندگان، ۱۴۰۲).

Fig. 24: Examining the Patterns and decorations on the doors of commercial buildings in Masouleh (Authors, 2023).

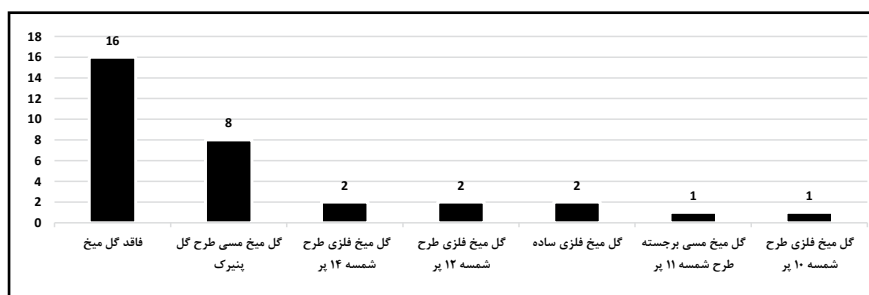
نمودار ۱: میزان طرح دماغه در درب‌های سنتی شهر تاریخی ماسوله (نگارندگان، ۱۴۰۲).

Graph. 1: The amount of door nose design in the traditional doors of the historical city of Masouleh (Authors, 2023).

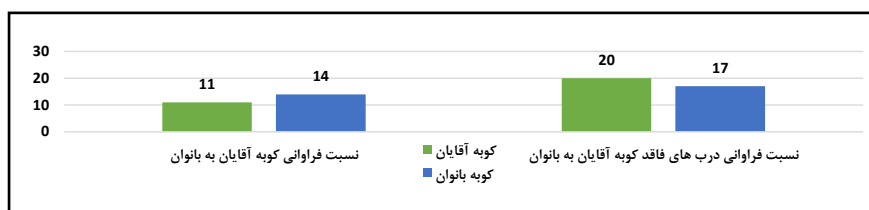
نمودار ۲: میزان فراوانی درب‌های سنتی به تفکیک محلات در شهر تاریخی ماسوله (نگارندگان، ۱۴۰۲).

Graph. 2: The frequency of traditional doors by neighborhoods in the historical city of Masouleh (Authors, 2023).

نمودار ۳: میزان فراوانی طرح گل میخ در درب‌های سنتی شهر تاریخی ماسوله (نگارندگان، ۱۴۰۲).

Graph. 3: The frequency of stud designs in the traditional doors of the historical city of Masouleh (Authors, 2023).

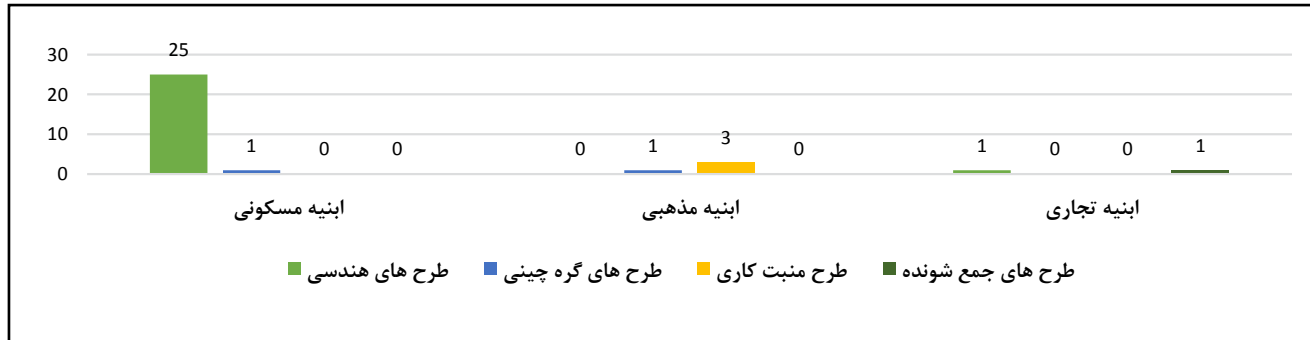
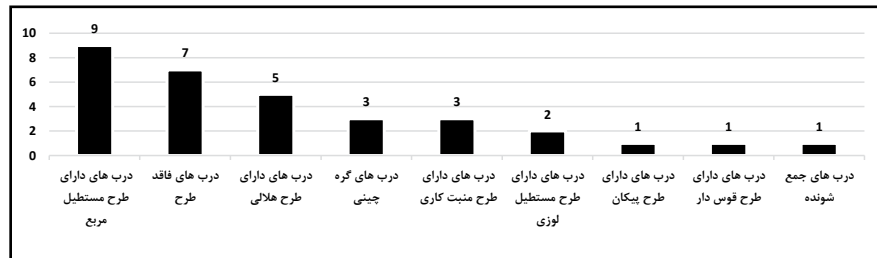

نمودار ۴: میزان فراوانی کوبه‌های آقایان به بانوان در درب‌های سنتی شهر تاریخی ماسوله (نگارندگان، ۱۴۰۲).

Graph. 4: The frequency of male to female door knockers on the traditional doors of the historical city of Masouleh (Authors, 2023).

► نمودار ۵: میزان فراوانی انواع طرح لنگه‌ها در درب‌های سنتی شهر تاریخی ماسوله (نگارندگان، ۱۴۰۲).

Graph. 5: The frequency of types of lintel designs in the traditional doors of the historical city of Masouleh (Authors, 2023).

▲ نمودار ۶: میزان و نسبت فراوانی انواع طرح‌های هندسی، مثبت‌کاری، جمع‌شونده و درب‌های گره‌چینی به تفکیک ابنیه مسکونی، مذهبی و تجاری در شهر تاریخی ماسوله (نگارندگان، ۱۴۰۲).

Graph. 6: The amount and ratio of frequency of types of geometric designs, inlays, collapsible and knotty doors, separately for residential, religious and commercial buildings in the historical city of Masouleh (Authors, 2023).

نتیجه‌گیری

از دیرباز تاکنون، درب‌ها جایگاه ویژه‌ای در معماری ایران داشته‌اند. گونه‌شناسی درب‌های شهر تاریخی ماسوله نشان‌دهنده آن است که غالباً درب‌های سنتی ماسوله در ابنیه مذهبی، ابنیه مسکونی و ابنیه تجاری به‌کار گرفته شده‌اند. در این میان، ابنیه مسکونی دارای بیشترین درب‌های سنتی می‌باشند؛ توجه به مفاهیم اسلامی و احترام به رفاه حال کاربران از عمده‌ترین عوامل تأثیرگذار بر شکل‌گیری ساختار کالبدی و آرایه‌های درب‌های مسکونی بوده است؛ هم‌چنین نتایج نشان‌دهنده آن است که درب‌های ابنیه مذهبی ماسوله دارای غنی‌ترین نقوش هندسی هستند. تعاملات فرهنگی و هنری با کشورهای هندوستان و چین در گذشته و تأثیرپذیری هنر ایرانی از مفاهیم دین اسلام را می‌توان از مهم‌ترین عوامل شکل‌دهنده آرایه‌های درب‌های ابنیه مذهبی ماسوله دانست. افزایش سطح فروش صنایع دستی و تسهیل در استفاده از درب‌ها مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر شکل‌گیری درب‌های ابنیه تجاری ماسوله هستند. در مجموع مهم‌ترین عوامل شکل‌گیری ساختار کالبدی و آرایه‌های درب‌های سنتی ماسوله را می‌توان بر مبنای پاسخ‌گویی به نیازهای اقلیمی، اقتصادی، امنیتی، تعاملات فرهنگی با کشورهای دیگر، احترام و رعایت به آموزه‌های دینی و فرهنگی مردمان ماسوله دانست. متأسفانه در دوران معاصر با افزایش چشمگیر گردشگران و سکونت افراد غیربومی در ماسوله، شاهد تخریب‌های روزافزون آرایه‌های درب‌های سنتی ماسوله هستیم. امید است با معرفی الگوهای قدیمی در این پژوهش بتوان شرایط مطلوبی را برای تداوم و حفاظت از هنرهای اصیل شهر تاریخی ماسوله فراهم آورد؛ هم‌چنین امید است، نتایج پژوهش بتواند زمینه‌ساز پژوهش‌های آتی هم‌چون: یافتن اشتراکات و تفاوت‌های درب‌های شهر تاریخی ماسوله با سایر شهرهای تاریخی ایران را فراهم گرداند.

سیاسگزاری

در پایان بر خود لازم می‌دانیم از داوران و سردبیر محترم نشریه برای انتشار مقاله قدردانی و تشکر نماییم.

درصد مشارکت نویسندگان

نویسندگان اعلام می‌دارند با توجه به آن‌که مقاله مستخرج از رساله دکتری نویسنده اول تحت عنوان «گونه‌شناسی نقوش و تزئینات معماری شهر تاریخی ماسوله» که در دانشگاه معماری و هنر دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز انجام پذیرفته است، تمامی نگارندگان مقاله، سهم یکسانی در نگارش آن داشته‌اند.

تعارض منافع

نویسندگان ضمن رعایت اخلاق نشر، نبود تعارض منافع و عدم حمایت مالی از هیچ مرکز دولتی و غیردولتی را اعلام می‌دارند.

کتابنامه

- اصلاح عربانی، ابراهیم، (۱۳۸۴)، کتاب گیلان. جلد یک، تهران: انتشارات گروه پژوهشگران جوان. چاپ اول.
- افرادی، کاظم، (۱۳۹۶). «گونه‌بندی شیوه طراحی و ساخت درب‌ها و سردرهای بافت تاریخی رشت از دوره قاجار تاکنون». پژوهش‌های باستان‌شناسی ایران، ۷(۱۵): ۲۰۳-۲۱۸. DOI: 10.22084/nbsh.2017.6202.1260
- پندی، کیوان، (۱۳۸۸). ماسوله نگین ایران زمین. رشت: انتشارات طاعتی. چاپ اول.
- پور نادری، حسین، (۱۳۹۰). «واکاوی رمز نهفته در سردر مسجد علی قلی آقا». نشریه نامه معماری و شهرسازی، ۳(۶): ۱۵۵-۱۷۱. doi: 10.30480/aup.2011.178
- تمدن ماسوله، حمزه، (۱۳۹۲). پژوهش ۲۶۰۰ ساله ماسوله مستندی بر تاریخ ۱۳۰۰ ساله. رشت: انتشارات دهسرا. چاپ اول.
- حاجی‌علیمحمدی، افسانه، (۱۳۷۲). نقوش سردرهای خانه‌های تهران قدیم. انتشارات: دفتر پژوهش‌های فرهنگی، تهران: چاپ اول.
- دایی، نادر، (۱۳۸۷). ماسوله چشم‌اندازی در مه. تهران: انتشارات نخست، چاپ اول.
- رابینو، ه. ل، (۱۳۹۱). ولایات دارالمرز ایران. انتشارات: طاعتی، رشت: چاپ ششم.
- رنجبر، کوروش، (۱۳۹۷)، در... مانده‌ها نماهایی از درهای قدیمی گیلان. رشت: انتشارات فرهنگ ایلیا. چاپ اول.
- ستاری ساربانقلی، حسن؛ و حسن پورلمر، سعید، (۱۳۹۳). «تزئینات گره‌چینی در بناهای محله خانه‌بر ماسوله». نشریه هنرهای زیبا- هنرهای تجسمی، ۱۹(۴): ۵۵-۶۶. doi: 10.22059/jfava.2014.55421

- سلطان‌زاده، حسین، (۱۳۷۱). فضاهای ورودی خانه‌های تهران قدیم. انتشارات: دفتر پژوهش‌های فرهنگی، تهران: چاپ اول.
- سلطان‌زاده، حسین، (۱۳۷۲). فضاهای ورودی در معماری سنتی ایران. انتشارات: دفتر پژوهش‌های فرهنگی، تهران: چاپ اول.
- شایسته‌فر، مهناز؛ و خالقی‌زاده، سعیده، (۱۳۹۴). «تحلیل زیباشناختی نقوش تزئینی سردر کاروانسرای گنجعلی‌خان». نشریه مطالعات مدیریت گردشگری، ۱۰(۲۹): ۹۵ - ۱۲۲. https://tms.atu.ac.ir/article_3077.html
- شجاعی، سید مصطفی، (۱۳۹۷). «معرفی اثر و بررسی شیوه هنری قدیمی‌ترین درب خاتم حرم مطهر حضرت احمد بن موسی الکاظم - شاه چراغ (ع)». نشریه رهیافت فرهنگ دینی، ۲: ۱۵۱ - ۱۶۴. https://www.farhangedini.ir/article_76983_7c4750299bb004676152a28a9951f03a.pdf
- کریمی، حمیدرضا، (۱۳۹۳). «درب طلا، نقره و جواهرنشان پایین پای مبارک، موجود در موزه مرکزی آستان قدس رضوی». نشریه آستان هنر، ۴(۱۰): ۲۲ - ۳۵. https://www.astanehonar.ir/article_96720_c91ef73e33437ed5c0722e2e6c19fc8.pdf
- محمدی، رضا؛ و رجبی، محمدعلی، (۱۳۸۹). «بررسی کتیبه‌های سردر ورودی منازل تهران از دوره قاجار تاکنون». نگره، ۵(۱۵): ۱۷ - ۲۹. <https://sid.ir/paper/142936/fa>

- Afradi, K., (2018). "Categorizing the Design and Manufacturing Methods of Doors and Portals in Historical Structures of Rasht from Qajar Period until Now". *Pazhoheshha-ye Bastan Shenasi Iran*, 7(15): 203-218. Doi: [10.22084/nbsh.2017.6202.1260](https://doi.org/10.22084/nbsh.2017.6202.1260) (In Persian).

- Daei, N., (2002). *Masouleh Vision in the fog*. Tehran: First Publications. First Edition. (In Persian).

- Dehbandi, R.; Einifar, A. & Cheragh Makani, H., (2017). "A Comparative Study of Entrance in Traditional and Contemporary Houses of Iran". *Journal of Islamic Architecture* 4(4): 154-162. <https://doi.org/10.18860/jia.v4i4.4266>

- Dehbandi, R.; Einifar, A. & Cheragh Makani, H., (2017). "A Comparative Study of Entrance in Traditional and Contemporary Houses of Iran". *Journal of Islamic Architecture*, 4(4): 154-162. <https://doi.org/10.18860/jia.v4i4.4266> (In Persian).

- Eslah Arabani, E., (2005). *Gilan Book*. Volume 1, Tehran: Young Researchers Group Publications. First Edition. (In Persian).

- Haji Alimohammadi, A., (1993). *Patterns on the doorways of old Tehran houses*. Publications: Cultural Research Office, Tehran: First Edition. (In Persian).

- Kakouei, M.; Kakouei, M.; Suberamanian, K.; Musa Kahn, S.; Jahangirzadeh, A. & Akib, S., (2012). "Masouleh: A City; a History". *International Journal of Social, Behavioral, Educational, Economic, Business and Industrial Engineering*, 6(11): 2843–2848. <https://web.archive.org/web/20200207200339/https://zenodo.org/record/1077359/files/11475.pdf>
- Kakouei, M.; Kakouei, M.; Suberamanian, K.; Musa Kahn, S.; Jahangirzadeh, A. & Akib, S., (2012). "Masouleh: A City; a History". *International Journal of Social, Behavioral, Educational, Economic, Business and Industrial Engineering*, 6(11): 2843–2848. <https://web.archive.org/web/20200207200339/https://zenodo.org/record/1077359/files/11475.pdf>
- Karimi, H., (2014). "The golden, silver and jewel door, the Central Museum of Astan Quds Razavi". *Astan Honar*, 4(10): 22 - 35. https://www.astanehonar.ir/article_96720_c91eff73e33437ed5c0722e2e6c19fc8.pdf (In Persian).
- Kiami, F.; Allahyari, M. S. & Kavoosi-Kalashami, M., (2015). "An investigation on the recreational value of Masouleh village, Iran". *Tourism Planning & Development*, 13(1): 111-119. <https://doi.org/10.1080/21568316.2015.1076508>
- Masouleh Tamaddon, H., (2013). *2600-year-old Masouleh research documented on 1300-year-old history*. Rasht: Dehsara Publications. First Edition. (In Persian).
- Mohammadi Limaei, S.; Ghesmati, H.; Rashidi, R. & Yamini, N., (2014). "Economic evaluation of natural forest park using the travel cost method (case study; Masouleh forest park, north of Iran)". *J. For. Sci*, 60: 254-261. Doi: [10.17221/84/2013-JFS](https://doi.org/10.17221/84/2013-JFS).
- Mohammadi, R. & Mohammad, A., (2010). "Study of the inscriptions on the entrance of Tehran houses from the Qajar period until now". *Negareh*, 5(15): 17-29. <https://sid.ir/paper/142936/fa> (In Persian).
- Musai, M.; Mehrara, M.; Mahmoudian Ardakani, H.; Nemati, F. & Nekoolal, M., (2013). "Factors of Travel to the Village of Masooleh in Iran". *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*: 190–200. https://hrmars.com/papers_submitted/9502/factors-of-travel-to-the-village-of-masooleh-in-iran.pdf
- Nasehi, S.; Allahyari, H. & Zebardast, L., (2017). "Assessment of rural tourism using SWOT analysis (Case Study: Masouleh village, Gilan, Iran)". *International Journal of Engineering Research and Advanced Technology*

(IJERAT), 3(5): 8-21. <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/289785>

- Nasehi, S.; Allahyari, H. & Zebardast, L., (2017). "Assessment of rural tourism using SWOT analysis (Case Study: Masouleh village, Gilan, Iran)". *International Journal of Engineering Research and Advanced Technology (IJERAT)*, 3(5): 8-21. <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/289785>

- Pandi, K., (2009). *Masouleh, the jewel of Iran*. Rasht: Ta'ati Publications. First Edition. (In Persian).

- Pour Naderi, H., (2011). "Analysis of the secret hidden in the entrance of Ali Gholi Agha Mosque". *Journal of Architecture and Urban Planning*, 3(6): 155 - 171. Doi: [10.30480/aup.2011.178](https://doi.org/10.30480/aup.2011.178) (In Persian).

- Rabino, H. L., (2012). *Dar al-Marz Provinces of Iran*. Publications: Ta'ati, Rasht. Sixth edition. (In Persian).

- Ranjbar, K., (2018). *The Remaning Doors*. Rasht: Frhange Ilia Publications. First Edition. (In Persian).

- Sattari Sarbangholi, H. & Hassanpour Loumer, S., (2014). "Girih tile decorations in the buildings of Masouleh Khaneh-bar neighborhood". *Journal of Fine Arts - Visual Arts*, 19(4): 55 - 66. Doi: [10.22059/jfava.2014.55421](https://doi.org/10.22059/jfava.2014.55421) (In Persian).

- Shayeستهfar, M. & Khaleghizadeh, S., (2015). "Aesthetic analysis of decorative patterns on the entrance of Ganjali Khan Caravanserai". *Journal of Tourism Management Studies*, 10(29): 95 - 122. https://tms.atu.ac.ir/article_3077.html (In Persian).

- Shojaei, S. M., (2018). "Introduction of the work and study of the artistic style of the oldest Khatam door of the holy shrine of Hazrat Ahmad Ibn Musa Al-Kadhim - Shahcheragh (AS)". *Journal of Religious Culture Approach*, 2: 151-164. https://www.farhangedini.ir/article_76983_7c4750299bb004676152a28a9951f03a.pdf (In Persian).

- Soltanzadeh, H., (1992). *Entrance spaces of old Tehran houses*. Publications: Cultural Research Office, Tehran. First Edition. (In Persian).

- Soltanzadeh, H., (1993). *Entrance Spaces in Traditional Iranian Architecture*. Publications: Cultural Research Office, Tehran: First Edition. (In Persian).

- UNESCO. (2016). *World Heritage sites: A complete guide to 1*, 031 UNESCO World Heritage sites. Buffalo, NY, USA: Firefly Books.

- Zamani-Farahani, H. & Ghazali, M., (2012). "The relationship between Islamic religiosity and residents' perceptions of socio-cultural impacts of

tourism in Iran: Case studies of Sare'in and Masooleh". *Tourism Management*, 33(4): 802–814. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2011.09.003>

- Zamani-Farahani, H. & Musa, G., (2008). "Residents' attitudes and perception towards Tourism development: A case study of Masooleh, Iran". *Tourism Management*, 29(6): 1233-1236. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2008.02.008>